

observant

ONAFHANKELIJK WEEKBLAD UNIVERSITEIT MAASTRICHT _____ JAARGANG 44 / 14 MAART 2024 Nr 22

Cultuurverandering: 'Gast, wat doe je?'

De UM herstelde vorige week de banden met studentenvereniging Tragos: er is voldoende vertrouwen dat de cultuur binnen de vereniging ten goede is veranderd. Wat is er anders dan voorheen? Voorzitter Max Beckers: "Er is meer sociale controle. Het is belangrijk dat een eerstejaars tegen een ouderejaars durft te zeggen: 'Gast, wat doe je?'"

P.5

Kapper-filosoof

Filosoof Katleen Gabriëls dagdroomt soms van een andere carrière waarvoor je geen mailbox hoeft te openen. Kapper lijkt haar wel wat. Kapper-filosoof dan wel die al knippend mensen raad geeft, met inzichten van bijvoorbeeld Socrates of Schopenhauer.

P.3

Bange kinderen

Een gezond kind krijgt tussen de nul en zestien jaar zo'n 20 vaccinaties. Belandt het kind onverhoopt door een ziekte of ongeluk in het ziekenhuis, dan komen daar nog een heel wat prikken en andere medische ingrepen bij. De impact hiervan kan heel groot zijn, soms loopt de jonge patiënt een trauma voor het leven op. En dat hoeft niet, zegt kinderarts en hoogleraar Piet Leroy.

P.6-7

Riki Janssen

Er stond een stagiair aan mijn bureau, alweer een tijd geleden. Hij had iemand geïnterviewd maar niet goed doorgevraagd, zo bleek uit het artikel. De geïnterviewde vond bepaalde feiten uit haar leven moeilijk, maar waarom dat zo was stond er niet bij. Niet gevraagd, klonk het. Waarom niet? Tja, dat was misschien pijnlijk geweest. En misschien wilde ze het wel niet vertellen. De ongemakkelijke situatie die zijn vraag mogelijk kon oproepen, wilde hij liever vermijden. Dat hij hierdoor de belangrijke regel 'niet voor een ander invullen' had genegeerd, en daarmee de kans op een goed gesprek (want dat kan een interview zijn; het is sowieso veel meer dan het afwerken van een vragenlijstje) had gemist, drong nu pas tot hem door. Collega WD wees me onlangs op het boek *Socrates op*

redactioneel

Ook de onaangename vragen moet een journalist stellen

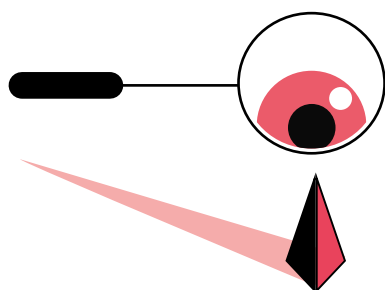
sneakers. Filosofische gids voor het stellen van goede vragen van Elke Wiss. Zij zegt: "We vullen voor de ander in dat hij zich schaamt of het onderwerp ongemakkelijk vindt of misschien confronterend. Het raakt onze eigen kwetsbaarheid."

Wie altijd aardig gevonden wil worden of zonder het stellen van pijnlijke of scherpe vragen door het leven wil, kan maar beter geen journalist worden. Meer dan eens moet je moeilijke onderwerpen aansnijden, 'onaardige' vragen stellen, advocaat van de duivel spelen of iemand confronteren met hem of haar onwelgevallige feiten of uitspraken. Dat hoort er allemaal bij. En ja, soms - ik spreek uit ervaring - betreft dan het gezicht aan de andere kant van de tafel. Maar zolang de vraag voortkomt uit oprechte interesse in

relevante feiten en meningen, moeten we de soms opdoemende 'ongezelligheid' voor lief nemen.

Empathie, waar Wiss uitgebreid aandacht aanschenkt, is een moeilijk begrip voor een journalist. Het is uiteraard mooi als je meeleeft met een ander, maar een journalist heeft baat bij meer distantie. Dat helpt bij het stellen van de juiste en ook de onaangename vragen, zorgt ervoor dat je vizier open blijft en je luistert naar wat de ander zegt.

Wekelijks schrijft de hoofdredacteur van Observant over de belevenissen op de redactie.

splinters

Een grappig voorval, een opvallend nieuwtje, iets interessants wat elders in het land gebeurde: het staat in deze rubriek.

Met bijdragen van: Peter Doorakkers, Simon Wirtz, Cleo Freriks

Vleermuis redt studentenhuis – voor nu

Onrust onder de bijna honderd tijdelijke bewoners – vooral studenten – van een voormalig Leids gemeentekantoor. Hen werd onlangs de wacht aangezegd: per 1 oktober moeten ze eruit, want het pand gaat tegen de vlakte. Of toch niet? Een van de bewoners ontdekte dat er ook een vleermuis in het gebouw hokt (naar eigen zeggen hoorde hij 's nachts een paarroep, waarna hij de verblijfplek van het diertje met "professionele apparatuur" traceerde) en trok aan de bel, meldt zusterblad *Mare*. Deze 'gewone dwergvleermuis' is beschermd en dus is er een onthefing nodig. Daarvoor moet eerst, van mei tot oktober, onderzoek naar de vleermuis worden gedaan – het beestje wordt, merkt de ontdekker op, "beter beschermd dan wij". Dankzij het onderzoek is de sloop van het gebouw vertraagd, zo meldt de gemeente Leiden. Daarmee zorgt de vleermuis voor enig respijt: de bewoners mogen nu een half jaar langer – tot april volgend jaar – in het gebouw blijven. Daar spinnen niet alleen bewoners en vleermuis garen bij: "Ook financieel is het beter voor de gemeente om ons te laten zitten", stelt de vleermuisontdekker. "Iederen wint."

Voor de tweede keer bachelor

"Een romantisch spektakel als nooit tevoren" – zo maakt streamingdienst Videoland reclame voor de show *De Bachelor*, sinds vorige week uitgezonden, waarin twee alleenstaande mannen onder de Tanzaniaanse zon de ware proberen te vinden. Naast *influencer* Rien Welsink charmeert ook Paul Roos dit jaar de vrouwen – een naam die op de rechtenfaculteit misschien bekend in de oren klinkt. Roos heeft er immers bijna tien jaar doorgebracht: als student Nederlands Recht van 2012 tot 2017, en als docent tot 2021.

Tegenwoordig werkt zijn zus Isabelle Roos nog steeds als docent in de Bouillonstraat. "In het begin was het vreemd om Paul op tv te zien. Maar ook geweldig en spannend", zegt ze. Maar wat doet een advocaat in een datingshow? "Paul wist niet of hij zich echt gelukkig voelde als advocaat. En onlangs kregen we het nieuws dat onze moeder ongeneeslijk ziek is. Dat deed hem beseffen hoe kort het leven kan zijn. Toen wilde hij iets anders doen."

Haar grote broer is inmiddels terug in zijn huidige woonplaats Amsterdam – de opnames zijn afgerond. Een carrière als *influencer* is niet in zicht, want hij is "gewoon weer zoals iedereen aan het werk", zegt Isabelle. Maar het belangrijkste laat ze achterwege: wie is de winnaar van de show, is er een mevrouw Roos? "Ik heb geen idee. Ik hoop er snel achter te komen."

Levende hersenen of online vrijheid

Waar willen kinderen meer van weten? Hoe een chip kan helpen om zieke hersenen beter te maken? Of hoe je ervoor zorgt dat we onze vrijheid op het internet behouden?

Het is weer tijd voor de jaarlijkse Klokhuis Wetenschapsprijs. Het informatieve kinderprogramma reikt de prijs uit aan wetenschappelijk onderzoek dat relevant en interessant is voor kinderen op de basisschool. Ook wijdt het een aflevering aan het winnende onderzoek. Er zijn dit jaar twee Maastrichtse genomineerden: neurobioloog Govert Hoogland en universitair docent cybersecurity en politiek Mariëlle Wijermans. Ze nemen het op tegen acht onderzoekers uit andere steden. Hoogland en zijn team doen met behulp van een klein stukje hersenen, dat dankzij een chip in leven wordt gehouden in het lab, onderzoek naar epilepsie. Ze kijken bijvoorbeeld of het mogelijk is om het hersenweefsel beter te maken en terug te plaatsen in iemands brein. Ook doen ze onderzoek naar proefdiervrije methodes.

Wijermans bestudeert hoe in verschillende landen wordt gedacht over internetvrijheden. Welke sociale media mag je gebruiken, wat voor informatie mag je opzoeken en hoe vrij ben je om online je mening te geven? En zijn die regels opgesteld ter bescherming van bijvoorbeeld kinderen of om de vrijheid van meningsuiting in te perken?

De winnaar wordt 17 maart bekendgemaakt. Stemmen kan tot die dag via de website van *Het Klokhuis*.

Stichting laat vermeende betrokkenheid bij misstanden rondom basketbalteam onderzoeken

Subsidie aan stichting van hoogleraar Vreugdenhil voorlopig stopgezet

Het Elisabeth Strouven Fonds (ESF) heeft een subsidie voor de stichting Your Coach Next Door (YCND) van de Maastrichtse hoogleraar en kinderarts Anita Vreugdenhil voorlopig stopgezet. Het fonds is “geschrokken” van de berichtgeving in *Trouw* en *De Limburger* over misstanden bij basketbalteam Maastricht Rebels, waar Vreugdenhil en haar stichting betrokken bij zouden zijn. YCND laat zelf een extern onderzoek doen.

Het ESF, dat maatschappelijke initiatieven in Maastricht en omgeving financieel ondersteunt, laat weten dat het om een bedrag van ongeveer 50 duizend euro gaat (waarvan 80 procent inmiddels is uitgekeerd). Deze subsidie is verstrekt voor een samenwerking met de Maastricht Rebels, waarin basketbalclubs worden georganiseerd om overgewicht bij kinderen te

bestrijden. YCND deed hier vorig jaar een losse aanvraag voor. Een forsere subsidie van 850 duizend euro (verdeeld over meerdere jaren) voor het organiseren van andere “beweegactiviteiten voor kinderen” staat op dit moment niet ter discussie, aldus een woordvoerder van ESF. Het fonds maakt zich zorgen of het geld wel juist wordt besteed. Er bestaan veel vragen over de financiële banden tussen YCND en het team van de Brit Mike Rawson (tevens Vreugdenhils partner), waar onder meer buitenlandse spelers onderbetaald en zonder werkvergunning en verzekering zouden spelen. *Trouw* schrijft dat in spelerscontracten staat dat de basketballers een flink bedrag (soms oplopend tot 1800 euro) ontvangen voor ambassadeurschap voor YCND, waaronder het geven van clinics. Vreugdenhil zelf stelt dat haar stichting “geen spelers betaalt of sponsor is van Maastricht

Rebels”. Inzage in jaarrekeningen geeft ze tot nu toe echter niet na verzoeken daartoe door diverse media, waaronder *Observant*. Ook een vraag van het ESF om opheldering is vooralsnog onbeantwoord.

De raad van bestuur en de raad van toezicht van YCND hebben naar aanleiding van de beschuldigingen inmiddels wel besloten om een externe partij een onafhankelijk onderzoek te laten uitvoeren, laat Vreugdenhil per mail aan *Observant* weten. “Hangende dat onderzoek doen wij geen verdere mededelingen”. Eerder kondigde de gemeente Maastricht al aan onderzoek te doen naar de situatie rondom Maastricht Rebels. Het ESF zegt die uitkomsten af te wachten voordat het een besluit neemt over voortzetting van de subsidie.

Dennis Vaendel

De kapper-filosoof

Een tijdje geleden kwam ik een promovendus tegen op straat. Ik vroeg of ze al in de fase zat waarin je een B&B wilt openen. “Zeker”, antwoordde ze, “of misschien liever een café. In ieder geval iets praktisch.” Dan weet je: die zit diep in de theorie. Zelf dagdroom ik weleens over een andere, meer praktische stijl. Bij voorkeur een waarvoor je geen mailbox moet onderhouden. Wat een vergeefse sisyfusarbeid is dat toch: terwijl je je mails beantwoordt, komt het antwoord op je antwoord al binnen. Mocht elke verzonden mail meetellen als publicatie, mijn H-index zou een pak indrukwekkender zijn.

Mijn plan B is kapper worden. De redenen zijn legio. Je moet er geen mailbox voor onderhouden en je kweekt armspieren terwijl je iemands haren föhnt. Sinds de coronacrisis twijfelt niemand eraan dat het om een essentieel beroep gaat. Als kapper ben je moeilijk vervangbaar door AI. Ja, je moet werken in het weekend, maar dan word je er ook voor betaald. En mensen gaan mooier naar buiten dan dat ze binnenkwamen. Tenzij het vreselijk misloopt, maar dan groeit het wel weer bij. Mijn unieke sellingpoint wordt ‘kapper-filosoof’. In België ken ik een ‘hardloper-filosoof’: die gaat met zijn cliënten hardlopen terwijl ze filosofische gesprekken voeren. Zelf kan ik moeilijk converseren met mijn tong op de grond. Als kapper sta je dicht bij de klant en kan je meeleven met hun leven. Terwijl ik de klanten knip en kap, refereer ik aan inzichten van filosofen, afgestemd op het gespreksonderwerp. Iemand die overmatig bezig is met *personal branding*? Maar mevrouw, ‘je moet er niet langer naar streven dat de wereld over je praat, maar leren met jezelf te praten’ (Michel de Montaigne). Iemand die nogal vol is van zichzelf? ‘Het enige wat ik zeker weet, is dat ik niks weet’ (Socrates). Een diepbedroefde man die net verlaten werd door zijn vrouw? ‘Er is geen vrouw die deugt’ (Schopenhauer)...

De vraag ‘waar wil je binnen tien jaren professioneel staan’ heb ik altijd bizar gevonden. Het leven kan zoveel afslagen nemen. Misschien wordt dit wel het antwoord: domweg gelukkig, in de kapperszaak.

Katleen Gabriëls
is universitair hoofddocent techniek- en moraalfilosofie en opleidingsdirecteur van Digital Society (FASoS)

Aftrap van festiviteiten rond dertigjarig jubileum

Tijdcapsule in FASoS-tuin: “Misschien stuiten de aliens er ooit op”

Links decaan Christine Neuhold, rechts een medewerker met de tijdscapsule Foto: Joey Roberts

Een opvallend object in de tuin achter de gebouwen van de faculteit Arts and Social Sciences (FASoS) aan de Grote Gracht. Het lijkt op een uit de kluiten gewassen thermoskan, maar het is een heuse ‘tijdscapsule’. De tekst op de bovenkant (‘FASoS 1994-2024’) verklapt de gelegenheid: het dertigjarig bestaan van de faculteit. Later dit jaar volgt onder meer een studentengala en groot personeelsfeest, maar afgelopen donderdagmiddag was alvast de aftrap van de festiviteiten.

Onder toezicht oog van enkele tientallen aanwezigen en een voorzichtig voorjaarszonnetje verdween het object in de bodem, vlak naast een voor de gelegenheid geplante (en door Facility Services gesponsorde) boom. Die laatste staat symbool voor het motto “FASoS makes

you grow”, aldus decaan Christine Neuhold tijdens een speech. En de inhoud van de tijdscapsule moet toekomstige vindsters een beeld geven wat de faculteit allemaal deed als beginnende dertiger. Zo gaan onder meer brochures van alle opleidingen, het meest recente wetenschappelijke jaarverslag en het huidige strategische plan mee de grond in. En ook boekjes met door FASoS-onderzoekers geschreven verhalen over onderzoek en gedichten, om de creativiteit van de huidige medewerkers te demonstreren. Andere items in de capsule (studenten en staf konden zaken inzenden, de jubileumcommissie maakte een selectie): onder meer een mondkapje uit de coronatijd, een salaristabel, een door ChatGPT geschreven voorspelling van hoe het FASoS-onderwijs er over twintig jaar uitziet, en brieven van studenten aan hun toekomstige zelf.

Of de schrijvers hun eigen brief ooit weer zullen lezen, is nog onduidelijk: wanneer de capsule weer opgegraven wordt, daar is de jubileumcommissie nog niet uit. “Mij lijkt het het leukste als dit over twintig jaar gebeurt, bij het vijftigjarig jubileum”, aldus een commissielid, “maar mijn collega wil dat de capsule vergeten wordt, zodat een volgende beschaving er over een paar honderd jaar per toeval op stuit.” Lachend: “Of misschien wel de aliens.” Het vergeten van de tijdscapsule lijkt in elk geval niet zo’n grote uitdaging. Nog voordat de laatste schep aarde over het object is gestrooid, is de aandacht van de meeste aanwezigen alweer elders: gewillig wordt gehoor gegeven aan de uitnodiging “de bar is geopend”.

Dennis Vaendel

serie de maatschappelijke impact van UM-onderzoek

Dromen van een 'plekjespoli': scannen op huidkanker voor snellere diagnose

Foto: Ellen Oosterhof

Een publicatie in *Nature* of *The Lancet* lijkt tegenwoordig minder belangrijk dan de maatschappelijke impact van de bevindingen. Wat heeft onderzoek aan de UM in de afgelopen jaren teweeggebracht? Deze week: een apparaat dat verdachte plekjes op de huid direct kan scannen op huidkanker.

Een dubieuze vlek. De huisarts verwijst door naar de dermatoloog. Bij twijfel wordt een stukje weggesneden, een 'biopt'. Dat gaat naar de patholoog die kijkt of er tumorcellen aanwezig zijn. Na een paar weken komt het al dan niet verlossende bericht: huidkanker of niet. Dit proces kan sneller, dacht dermatoloog en onderzoeker prof. Klara Mosterd. Samen met haar team in het MUMC+ onderzocht ze een apparaat dat plekjes op de huid kan scannen en meteen een diagnose geeft.

Vaker in de zon

Het komt steeds vaker voor, huidkanker, en niet alleen bij ouderen. "We zien meer en meer jongeren: met plekjes op het gezicht en in het decolleté bijvoorbeeld. De zon is de belangrijkste oorzaak." Gelukkig gaat het in de meeste gevallen om een relatief onschuldige vorm, het basaalcelcarcinoom. "Dan hebben we het over 80 procent van de gevallen. Het is goed te behandelen, bij de helft hoeft niet eens gesneden te worden en is een zalfje voldoende. Steeds meer mensen kiezen daarvoor. Met een operatie kun je alles weghalen en komt het meestal niet terug, maar met zalf kun je meerdere plekken tegelijkertijd behandelen en je houdt er geen littekens aan over. Uiterlijk is voor velen toch ook heel belangrijk."

Een aantal jaar geleden ontdekte Mosterd de zogenoemde OCT-scanner (optische coherentietomografie) op een dermatologiecongres. Ze wist dat het apparaat al langer door oogartsen werd gebruikt. "Voor de ogen werkt het goed, zo'n scan is heel fijngevoelig. Hij gaat weliswaar niet zo diep, maar dat hoeft ook niet, want het netvlies van het oog is een 'oppervlakig' orgaan, net als de huid. Een MRI-scan kijkt dieper, maar geeft een vrij grof beeld." Met lichtgolven scant het apparaat de huid tot 1,5 mm diepte. Mosterd begint te tekenen, een dwarsdoorsnede. "De bovenste laag is de opperhuid, meestal zien we bij basaalcelcarcinomen tumorbolletjes aan die laag hangen, die soms ook nog te zien zijn in de laag eronder: de lederhuid. Pas als we 'sprieterige' stipjes zien, maken we ons zorgen. Dat moet operatief weggehaald worden." Toch: naarmate je dieper gaat, neemt de resolutie van de scan wel af, legt Mosterd uit. Een biopt gaat dieper, is dat dan toch niet beter? "Nou, dan zie je ook nog niet alles hoor. Je haalt met een soort appelboortje maar een klein stukje weg, terwijl je bij de scan wel de gehele plek kunt bekijken."

Plekjespoli

Goed, er is een apparaat, maar hoe kun

je dat zo effectief mogelijk inzetten bij de diagnose van huidkanker? Stel nou eens dat dat op grote schaal zou kunnen? Daar ging het balletje rollen in het team van Mosterd. Want een scan die meteen een uitslag geeft, zou flink wat tijd en menskracht kunnen besparen. Maar dan moest het apparaat natuurlijk wel bewezen nauwkeurig zijn: "Je wilt geen foute diagnoses of juist iets missen." Uit onderzoek bleek dat in 65 procent van de gevallen een diagnose met zekerheid gesteld kon worden op basis van alleen de scan. Een biopt nemen was bij die groep dus niet nodig, bij de overige 35 procent wel. "Als we het niet zeker weten, zullen we altijd nog een biopt nemen." Dat het een effectief apparaat is, staat dus intussen wel vast. Het gebruik ervan in de dermatologie wordt internationaal al aanbevolen, binnenkort staat het ook in de nationale richtlijn voor basaalcelcarcinoom, zegt Mosterd. Ook verzekeraars zijn geïnteresseerd, er zijn immers kosten te besparen. Het mag dan met z'n 75 duizend euro een duur apparaat zijn, maar het proces gaat sneller en al met al zijn er minder mensen nodig. "Die hoeven niet eens allemaal arts te zijn. Een verpleegkundige zou het ook kunnen doen." Er zijn al gesprekken geweest met zorgverzekeraar VGZ die de methode als 'best practice' (een voor-

beeld dat navolging verdient) benoemd heeft. Voordat het apparaat in de praktijk gebruikt kan worden, moet er nog het een en ander gebeuren. "Slechts een handjevol mensen in Nederland weet hoe je ermee moet werken en die zitten allemaal hier, wij zijn in Maastricht een expertisecentrum op het gebied van huidkanker. Dat betekent dat je landelijk uitblinkt in behandeling en onderzoek. Om meer mensen op te leiden hebben we een online lesprogramma ontwikkeld."

En er moet letterlijk ruimte voor zo'n apparaat gemaakt worden. Het liefst niet op de afdeling zelf, daar is meestal geen plaats. "Een 'plekjespoli' op een andere locatie zou kunnen, waar iemand dan de hele dag plekjes scant."

En de patiënt? Die wordt het biopt bespaard, het 'appelboortje' van drie millimeter doorsnee. En in plaats van weken thuis in spanning wachten op een telefoontje van de dermatoloog, komt de uitslag al zo ongeveer tijdens het aankleden na een 'scansessie'. Als het dan toch huidkanker blijkt te zijn, is die - in het geval van basaalcelcarcinoom - bij de helft meteen te behandelen met een zalfje. Met een recept op zak kom je dan dus de spreekkamer uit.

Lotte van de Loo

Voorzitter over 'cultuurverandering' bij studentenvereniging Tragos

“Als het binnenkort weer misgaat, is de universiteit echt klaar met ons”

“Veel en hard gejuich”, omschrijft Tragos-voorzitter Max Beckers de reactie van leden afgelopen vrijdag. Uitgerekend tijdens een gala aan het einde van de diesreceptie kon hij het nieuws mededelen dat de Universiteit Maastricht de banden met de studentenvereniging herstelt. Oftewel: Tragos kan onder meer weer rekenen op bestuursbeurzen en deelname aan de introductieweek INKOM. Een opluchting, want “we hebben keihard gewerkt aan een cultuurverandering. Het is nu echt anders dan voorheen.”

Het was de afgelopen tijd hét woord binnen Tragos: cultuurverandering. Pas als de UM er “echt van overtuigd” was dat deze is ingezet, aldus het college van bestuur, zou er een einde komen aan de sancties die in september 2022 werden opgelegd na de misstanden – er werden onder meer “racistische en seksistische liederen” gezongen – tijdens de ontgroening. Dat moment kwam na anderhalf jaar. “De universiteit was lange tijd afwachtend, en dat begrijp ik ook wel”, zegt Beckers. “Als het binnenkort nog eens misgaat, verlies je al je geloofwaardigheid en is het echt klaar tussen ons en de universiteit, denk ik.” Wat heeft men de afgelopen tijd gedaan om de UM te overtuigen? Beckers, aan de vergadertafel van de sociëteit aan de Fort Willemweg, begint bij het begin: de acht betrokken leden werden direct na het incident tijdelijk geschorst en het sanctiebeleid en de gedragscode werden aangescherpt. “Maar wat vooral ‘goed’ was om te zien: alle leden leken zich te schamen voor wat er gebeurd was. Hoe ga je thuis dit soort dingen uitleggen?” Ook de leden zelf wilden dus verandering. In de weken na de misstanden werd een ‘voortgangscommissie’ opgericht, met daarin één mannelijk en één vrouwelijk lid uit elk van de afgelopen vier lichtingen. Het doel: onderzoeken wat er anders moet binnen Tragos.

Toilet slopen

Het belangrijkste wapenfeit van de commissie: een extern bureau een onderzoek laten uitvoeren naar de verenigingscultuur, inclusief een vragenlijst die “90 tot 95 procent van alle actieve leden invulde” en groeps gesprekken waaraan “zeker honderd leden meededen”. Een verslag van het onderzoek mag *Observant* niet inzien, dit zou “privacygevoelige informatie” bevatten. Maar, zo vertelt Beckers, de uitkomsten waren “positief: de waarden van onze leden komen overeen met die van de universiteit. Alleen kwamen die zeker niet altijd genoeg tot uiting bij Tragos. Het rapport gaf duidelijk aan hoe we dat konden aanpakken”.

Hoe? “Er was meer transparantie en vertrouwen binnen de

vereniging nodig. Als iedereen zich durft uit te spreken, krijg je ook sociale controle. Vroeger werd er bijvoorbeeld uit baldadigheid veel gesloopt – de plafondplaten op het toilet gingen er geregeld aan. Het is belangrijk dat in zo’n geval een eerstejaars tegen een ouderejaars durft te zeggen: ‘Gast, wat doe je?’ Of dat een bestuurslid uitlegt: ‘Met het geld van die reparaties kunnen we ook leuke activiteiten doen.’ Dat gebeurt nu, en je ziet dat er nauwelijks nog iets gesloopt wordt.”

Niet dat er hiervoor geen gelegenheid was om je uit te spreken, zegt Beckers. “Maar ik snap dat niet iedereen dat durft tijdens, zeg, een algemene ledenvergadering met driehonderd man. We gaan nu als bestuur regelmatig om tafel zitten met dispuutsbesturen en voorzitters van jaarclubs, om problemen te bespreken. Zo bereiken we veel meer leden en voelen zij zich meer betrokken bij beslissingen.”

Ontgroening

Ook de ontgroening, ofwel kennismakingstijd (KMT), ging vorig jaar op de schop. “Met hulp van de Koninklijke Militaire Academie, die zelf in het verleden ook te maken heeft gehad met ernstige incidenten tijdens de ontgroening, hebben we deze geherstructureerd. De vertrouwenspersoon is duidelijker aanwezig: wie ergens een probleem mee heeft, kan dat meteen aangeven. De leden die meehelpen gaan door een strengere selectie, want ze moeten de geldende gedragscodes en onze waarden goed kennen. En er is een strakkere planning: iedereen heeft een duidelijke taak in plaats van dat er ruimte is om aan te klooiën.”

Ook de inhoud is anders, met “veel meer focus op de gedragsregels en duidelijk maken dat iedereen zichzelf kan zijn binnen Tragos. Vooral bij nieuwe leden is het belangrijk om dit er goed in te stampen.” Dus deelnemers zitten nu de hele week braaf in een klaslokaal? “Nee, de KMT draait uiteraard ook om het smeden van een hechte band met jaargenoten. Maar het

is wel echt heel anders dan eerst. Het beeld dat er de hele tijd geschreeuwd wordt tegen deelnemers klopt niet. En het werkt: afgelopen jaar waren er nauwelijks afhakers.”

Scepsis

Toch: dit klinkt als een bekend verhaal. Studentencorpora in Nederland beloofden al dikwijls verandering na incidenten, en al even vaak ging het daarna weer mis – ook bij Tragos zelf. En dan behoort geheimhouding van wat zich binnen de vereniging afspeelt, dus ook misdragingen, ook nog eens tot de mores.

Hoe weten we zeker dat er nu écht iets verandert? “Ik begrijp de scepsis”, zegt Beckers. “We zijn nu eenmaal een traditionele vereniging, maar ook onze mores gaan met de tijd mee, het heeft geen nut om vast te houden aan het verleden. De blik moet vooruit. Daar hoort ook openheid bij. En ja, er zullen vast ook oud-leden zijn die het hiermee oneens zijn. En er zal ook nog weleens iets voorvallen, net zoals dat op straat of in het uitgaansleven gebeurt. Maar het gaat erom hoe leden ingrijpen op zo’n moment. Dat gebeurde in 2022 veel te laat. Nu zal dat in geen miljoen jaar meer gebeuren. De UM heeft niet zomaar het vertrouwen in ons hersteld.”

Dat wil niet zeggen dat de cultuurverandering nu ‘klaar’ is. “Meer vertrouwen en openheid: dat klinkt makkelijk, maar kost ontzettend veel energie. Daarvoor heb je meer dan anderhalf jaar nodig.” Een belangrijke rol blijft weggelegd voor de voortgangscommissie, die de verandering in de gaten houdt. En ook met de UM zullen er regelmatig evaluaties volgen. “Cultuurverandering wordt een belangrijk punt tijdens de selectie van het volgende bestuur. Want het is fragiel. Je moet er dicht opzitten, als je achterover leunt val je weer terug.”

“Meer vertrouwen en openheid: dat klinkt makkelijk, maar kost ontzettend veel energie”

Dennis Vaendel

Feest bij Tragos in augustus 2023 Foto: Observant

wetenschap

Kinderarts en hoogleraar Piet Leroy:
impact medische ingrepen op kind vaak gigantisch

“Luisteren en niet oordelen, dat hebben we nodig in de zorg”

Tekst: Riki Janssen
Foto: Ellen Oosterhof

Een gezond kind krijgt tussen de nul en zestien jaar zo'n 20 vaccinaties. Belandt het kind onverhoopt door een ziekte of ongeluk in het ziekenhuis, dan komen daar nog heel wat prikken en andere medische ingrepen bij. De impact hiervan kan heel groot zijn, soms loopt de jonge patiënt een trauma voor het leven op. Dat moet en kan anders, zegt de Maastrichtse kinderarts en hoogleraar Piet Leroy. Afgelopen vrijdag hield hij zijn inaugurele rede, getiteld *Omarm de kwetsbaarheid*.

Het is een gevoelig onderwerp, benadrukt Piet Leroy (1969) die al zo'n twintig jaar aan de Universiteit Maastricht is verbonden en tal van onderwijs-prijzen won. Het gaat immers over kinderen, over angst en over pijn. “Niemand in de zorg wil een patiëntje een trauma bezorgen. Als je een verpleegkundige of arts hierop aanspreekt, raak je hun zorghart, dat maakt hen kwetsbaar. Zorgen is een deel van hun identiteit, iedereen heeft het beste voor met zijn patiënten. Toch wordt het nog vaak voor lief genomen dat de weg naar genezing gepaard gaat met pijn en angst. Soms, als het heel dringend is, kan het niet anders, dan moet de arts meteen handelen.”

Maar in alle andere gevallen is het goed als het zorgpersoneel beseft dat een bloedafname, het inbrengen van een infuus, hechtingen, langdurig in de oren kijken, en bijvoorbeeld alles waarbij een naald komt kijken, snel een nare medische ervaring kan opleveren. “Stel er komt een peuter op de spoedeisende hulp en de arts constateert dat hij antibiotica nodig heeft. Je moet dan bloedprikken en een infuus aanbrengen. Medisch-technisch is dat niet zo moeilijk, maar de psychologische impact kan groot zijn. Je kunt niet, zoals bij een volwassene, uitleggen waarom dat geprik nodig is, het kind voelt slechts de pijn of angst en komt in verzet. De ouders proberen hun best te doen, maar belanden in een spagaat. Normaal troosten ze hun kleintje als het pijn of verdriet heeft, verdedigen ze hun kind tegen gevaar, maar nu zijn ze bezorgd en zullen ze sneller de kant van de dokter kiezen. Dat scheidt verwarring in de relatie tussen ouder en kind.”

Oordopjes

In een ziekenhuis is de organisatie vooral gericht op efficiëntie, weet Leroy als geen ander. “In de soms industriële werkwijze zijn kinderen snel de dupe.” In zijn oratie verwijst hij naar een groot Nederlands ziekenhuis dat nog zeer recent in het medewerkersblad trots melding maakte van de maatregelen die de prikpoli had genomen om de bloedafname bij kinderen efficiënter te laten verlopen: “Het invoeren van oordopjes voor medewerkers als bescherming tegen krijssende kinderen had geleid tot een sterke verhoging van het aantal ‘weg te prikken kinderen.’” Ander voorbeeld: de jonge arts-assistent die de afdeling van Leroy oploopt en vraagt “hoe het met bed 4” gaat. “Hij was gestuurd door zijn supervisor en had het gedrag van zijn opleiders gekopieerd. Gedrag dat past in een zeer efficiënt systeem dat vooral oog heeft voor de ziekte, maar de mens erachter vergeet.”

Aandachtig luisteren

Al sinds zijn opleiding tot kinderarts en kinderintensivist is Leroy bezig om de zorg voor (in zijn geval) het zieke kind anders, lees menselijker, aan te pakken. Behalve goed en snel medisch handelen, is communicatie cruciaal: “Het gesprek voeren, de ander leren kennen, je verwonderen, aandachtig luisteren en niet gaan invullen voor de ander. Een kind is

niet geïnteresseerd in wat jij weet, maar hoe je contact legt. Je moet het vertrouwen krijgen.”

Hoe kweek je vertrouwen? Dat is nooit *one size fits all*, want ieder kind is anders. Tijdens zijn oratie liet Leroy foto's zien van kinderen die in de rij stonden om gevaccineerd te worden. De een is relaxt, de ander duikt weg. “Je moet iedere keer afstemmen. Dat maakt het moeilijk voor zorgverleners die gewend zijn aan protocollen die precies zeggen wat, hoe en wanneer te doen. Zodra het gaat over angst en onzekerheid is er maatwerk nodig. Bij de eerste ontmoeting moet je daarom ruim de tijd nemen. Het vertrouwen moet je verdienen, maar krijg je het, dan helpt dat voor de volgende ontmoetingen. Al blijft het een leerproces, *trial and error*.”

De eerste ontmoeting is vaak bepalend: “Hoe kom je als zorgverlener de kamer binnen, welke woorden gebruik je? Met een zin als: ‘Je hoeft niet bang te zijn voor de prik, het

Prof. Piet Leroy in overleg met collega's in het MUMC+

doet maar even pijn' zet je de angst aan."

Wat moet je dan wel doen? "Als een kind komt voor een bloedafname kun je bijvoorbeeld zeggen: 'Als je je hand goed stil houdt, merk je vanzelf dat je ontspant en daarmee help je mij. Je zult zien dat we sneller klaar zijn.' Soms is het nuttig om wat verdovende zalf aan te brengen, die moet zestig tot negentig minuten inwerken, daar moet je als organisatie dan wel over nadenken. Andere patiëntjes varen wel bij afleiding, met een boek of door bellen te blazen. Is een kind hiermee niet voldoende geholpen dan kunnen we overgaan tot sedatie, dan krijgt het een roesje en merkt niets van de prik."

Kritiek

Er is kritiek op zijn aanpak, al wordt dat de laatste jaren minder en gaan steeds meer zorgteams met zijn werkwijze aan de slag "Toch hoor je nog vaak twee tegengeluiden.

Het eerste vraagt zich af of we geen watjes van onze kinderen maken. Pijn en angst horen toch bij het leven. Mijn antwoord: de pijn die een kind ervaart als het uit een klimrek valt, die hoort erbij. Daar leer je van. Maar jonge kinderen die in een ziekenhuis geprikt worden, die leren daar niets van, behalve dat ze er snel vandoor moeten zodra er een naald aankomt." De andere kritiek gaat over de extra tijd en geld die Leroy's benadering zou kosten. "Ik denk dat het zelfs tijd en kosten bespaart omdat mensen ook later, als ze vertrouwen hebben en zich begrepen voelen, makkelijker meegaan in de flow der dingen, en als volwassene meer therapietrouw zijn en minder snel een klacht indienen als er iets misgaat."

Droom

De afgelopen jaren heeft Leroy, naast het wetenschappelijk onderzoek rondom angst en vertrouwen bij kinderen in de medische

"Een kind is niet geïnteresseerd in wat jij weet, maar hoe je contact legt. Je moet het vertrouwen krijgen."

wereld, samen met anderen een 2-jarig internationaal congres Prosa-congressen rondom het thema 'Van angst naar vertrouwen' georganiseerd, een kenniscentrum (www.PROSAnetwork.com) opgericht, een deskundigenteam in het MUMC+ in het leven geroepen, en zo'n duizend zorgverleners uit Nederland en België opgeleid. "Dat gebeurt altijd in teams. Je moet dit samen doen." Zijn droom is dat over een paar jaar deze aanpak zo is ingeburgerd - en

dunderdeel is van het medisch curriculum en in alle ziekenhuizen de norm - dat zijn kenniscentrum overbodig zal zijn. Maar zover is het nog niet. Op dit moment kijkt hij samen met de GGD en het RIVM hoe de vaccinaties van kinderen "zorgzamer" kunnen. "Ik ben voor vaccinatie, we behoeden daarmee kinderen voor ernstige ziekte. We zeggen tegen ouders dat ze een goede ouder zijn als ze hun kind laten inenten, maar we leggen niet uit hoe dat zorgzaam kan. Als een baby bijvoorbeeld op de schoot van de ouder zit en gevoed wordt op het moment van de vaccinatie, dan is de prik minder ingrijpend. Als hij toch begint te huilen dan is direct knuffelen en van houding veranderen een prima manier om het comfort snel te herstellen."

Geld

Een uitgebreide zorgzamer zorg komt er niet zomaar, dat kost geld en op dit moment ontbreekt de

financiering. "Een stichting die ons enorm heeft geholpen is Charlie Braveheart. Ik hoop dat zorgverzekeraars, de overheid en ziekenhuizen met geld over de brug komen zodat we deze zorg breed kunnen implementeren. Om te beginnen de Universiteit Maastricht en het MUMC+. Mijn inaugurele rede heeft heel veel aandacht gekregen, en dat is mooi, maar wij gaan bijna ten onder aan ons succes. We hebben dringend extra middelen nodig."

Empathie

Nog een laatste punt. Het woord "empathie" komt een aantal keer voor in zijn oratie. "Ik heb daar mee geworsteld. Wij zeggen dat het voor een arts goed is als die empathisch is. Maar wat is empathie? Judith Hall, een Amerikaanse collega, heeft mooi onderzoek gedaan naar hoe patiënten empathie begrijpen. Wat blijkt: het gaat vooral om actief luisteren en niet oordelen. Dat hebben we nodig in de zorg."

nieuws

Vragen binnen FHML over nevenwerkzaamheden

“Mensen zullen zich door de zaak Zeegers achter de oren hebben gekrabd: kan mij dit ook overkomen?”

Illustratie: Simone Golob

De ophef rond de Maastrichtse epidemioloog Maurice Zeegers, wiens wetenschappelijke en commerciële werk volgens NRC Handelsblad door elkaar heen lopen, bracht de vragen over nevenwerkzaamheden en belangenverstrengeling weer eens voor het voetlicht. Zeegers' faculteit Health, Medicine and Life science (FHML) en het Platform Scientific Integrity (PSI) van FHML en het MUMC+ wijdden vorige week maandag een bijeenkomst aan die vragen.

Daar werd opvallend genoeg over de zaak zelf niet gesproken. Dat had volgens Martin van Boxtel van het PSI wel gekund, “maar er werd vanuit de zaal niet naar gevraagd”. Dat laatste bevestigen verschillende aanwezigen aan

Observant, dat er niet bij mocht zijn. Er loopt in opdracht van het college van bestuur momenteel een intern onderzoek naar de kwestie. Wie dat uitvoert, wil men niet kwijt – wel dat het naar verwachting in april afgerond zal zijn. Van Boxtel denkt dat de ophef heeft bijgedragen aan de opkomst: met naar verluidt ruim zestig deelnemers zat de Greepzaal in het ziekenhuis goed vol. “Ik vermoed dat veel mensen na het NRC-artikel over het thema zijn gaan nadenken. Ze zullen zich achter de oren hebben gekrabd: kan mij dit ook overkomen?”

De aanwezigen werden geïnformeerd over de bestaande richtlijnen, zoals de *Research Code* van het MUMC+, en het werk van het integriteitsplatform, dat sinds 2018 bestaat. We spreken erover met Van Boxtel, PSI-voorzitter Matt

Baker en FHML-decaan Annemie Schols. Zouden die richtlijnen geen gesneden koek moeten zijn voor onderzoekers? Alle informatie is immers online beschikbaar en nieuwe FHML-onderzoekers zijn verplicht daar kennis van te nemen. “Bewustwording creëer je niet alleen door dingen op een website te zetten”, denkt Schols, “maar ook door dingen samen te bespreken. Vaak gaat dit thema pas echt leven als je er zelf mee te maken hebt.” Aan vragen was vorige week alvast geen gebrek: bijvoorbeeld wanneer je je in het kader van nevenwerkzaamheden presenteert als ‘iemand van de Universiteit Maastricht’. “Daar is geen officieel beleid voor, dus hoe ga je daarmee om?”, zegt Baker. Of – de hamvraag – wanneer iets eigenlijk een

nevenwerkzaamheid is. “Op onze website staat een heldere definitie”, zegt Schols, maar iedere definitie laat ruimte voor interpretatie. Redacteur van een wetenschappelijk tijdschrift? Duidelijk een nevenwerkzaamheid, stelt ze, dus registreren.

Maar een voorzitterschap van een muziekvereniging, zoals iemand tijdens de bijeenkomst vroeg? “Zelfs dat kan in een bepaalde context een nevenwerkzaamheid zijn”, merkt Van Boxtel op. Hij snapt de vraag om concretere richtlijnen, die ook klonk, maar niet alles is in een document vast te leggen. Baker: “De richtlijnen zijn helder, maar losse casussen zijn soms heel complex.”

De drie benadrukken met de bijeenkomst vooral ook een dialoog binnen de faculteit te hebben willen aanjagen. “Dat was ook een van de conclusies”, aldus Schols: “Er moet vaker over wetenschappelijke integriteit gesproken worden, bijvoorbeeld binnen afdelingen en in jaargesprekken.”

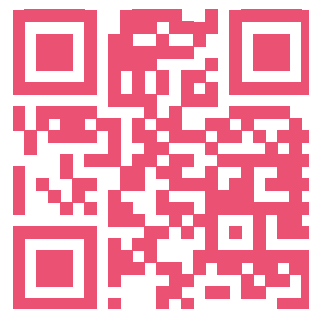
Een andere kwestie is openbaarheid: begin dit jaar publiceerden alle universiteiten van Nederland een register met de nevenwerkzaamheden van hun hoogleraren. Maar hoe zit het met andere onderzoekers, de (hoofd)docenten? Voor hen is er bij de UM geen centraal openbaar register, zegt Schols. Wel moeten zij de directeur van de faculteit via het online platform Successfactors op de hoogte brengen van nevenwerkzaamheden. Die moet deze goedkeuren, waarna ze automatisch op de persoonlijke profielpagina gepubliceerd worden. De decaan vermoedt “dat nog niet op het netvlies van elke niet-hoogleraar gebrand staat dat – en hoe – nevenwerkzaamheden aangekaart moeten worden. Vandaar ook deze bijeenkomst”.

Peter Doorakkers

colofon

Redactie Riki Janssen (hoofdredacteur), Wendy Degens, Peter Doorakkers, Cleo Freriks, Marion Janssens (redactie-assistent), Lotte van de Loo, Maurice Timmermans, Dennis Vaendel, Simon Wirtz **Telefoon** 043 3885390 **E-mail** observant@maastrichtuniversity.nl **Website** www.observantonline.nl **Aan dit nummer werkten mee** Wammes Bos, Katleen Gabriëls, Michael Erard

Ontwerp en illustraties Simone Golob **Vertalingen** o.a. B. Wall & P. Nekeman, Maud Boveland **Druk** Janssen/Pers Gennep **Abonnementen** Observant wordt gratis verspreid op de universiteit en diverse locaties in Maastricht, belangstellenden kunnen de krant thuisgestuurd krijgen voor € 45 per academisch jaar **Paarltjes /advertenties** Zie alle info onder het kopje ‘service’ op onze site.

paarltjes

Voor hetzelfde geld staan de paarltjes iedere week ook op internet:

www.observantonline.nl

Beginnerscursus BRIDGEN. 12 lessen voor de zomer 13 erna. Info: BCdeBurcht: <https://11012.bridge.nl>, aanmelden: bcdeburgh@gmail.com

NEED A CHECKUP WITH A GYNAECOLOGIST? IT WILL BE COVERED BY YOUR HEALTH INSURANCE. CALL 0031433210310 OR VISIT WWW.PARKWEGKLINIEK.NL

Paarltjes

Lever uw paarltjes-advertentie digitaal in, zie www.observantonline.nl Vóór dinsdag 16.00 uur ingeleverde Paarltjes verschijnen de donderdag daarop in de krant. De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de Paarltjes en behoudt zich het recht voor om zonder opgaaf van reden Paarltjes te weigeren.

DE MEDEDELINGEN VAN DE UNIVERSITEIT, FACULTEITEN, SERVICECENTRA EN STUDENTEN-ORGANISATIES ZIJN TE VINDEN OP **OBSERVANTONLINE.NL**

Maastricht University

VOTE!!

Make your voice heard!

22-25 April
Faculty, University and Service Council

More info:
www.maastrichtuniversity.nl/elections